

פרשת בהר

וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו אישאת אחיו (כה, יד)

ברש"י: וכי תמכרו וגו'... ועוד יש דרשה, מנין כשאתה מוכר - מכר לישראל חברך, תלמוד לומר: 'וכי תמכרו ממכר לעמיתך', מכר. ומנין שאם באת לקנות, קנה מישראל חברך, תלמוד לומר: 'או קנה מיד עמיתך'.

רבי רפאל שטמר מדייק: על הגויים לא נאמר 'עמיתך' אלא 'רעך', כפי שמובא בפסוק אודות המצרים: "...איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלילעילוינשמת ר' משה בן ר' מנחםמנדל שניצר לעילוינשמת ר' משה בן ר' מנחםמנדל שניצר תנצב"ה בכל עיני הגליוניתן לפנותלמיכאל 050-4147001 לרפואת משה אליעזר בן רחל לאה בתושח"י לרפואת אלישבע בתשרה בתושח"י לעילוינשמת ר' נפתלישמעון ב"ר משה, תנצב"ה זהב ושמלות". 'עמיתך' נאמר רק לגבי יהודי, כי הגימטריהשל "עמיתך" [עסהכולל] הרי היא - ישראל. לגבי המכירה והקניה נאמר לשון 'עמיתך', לגבי אסור הונאה נאמר לשון'אח'.

ממה נובע ההבדל בין הלשונות?

כך הקשה רבי שאול בראך בספרו "בהיות הבקר", ובאר על פי הפסוק: "ויאמר יעקב לרחל כי אחי אביה הוא" (בראשית כט, יב). שואלת על כך הגמרא (מגלה יג ע"ב): "וכי אחי אביה הוא והלא בן אחות אביה הוא?" אלא, שכאשר בקש יעקב לשאת את רחל, אמרה לו רחל שאביה רמאי הוא, ולא יוכל יעקב להתגבר על רמאותו. ענה לה יעקב: "אם לרמאות הוא בא, גם אני אחיו ברמאות". יעקב אבינו, אסכן, היה 'אחיו' של לבן ברמאות, אך עם זאת לא הוציא דבר שקר מפיו.

והנה, כל אדם נאלץ לפעמים להתעסק עם רמאי, ואז הוא אומר לעצמו: 'אם הוא מרמה אותי, אני ארמה אותו - אחיו אני ברמאות [ואולי אףאעלה עליו...]

על זה מזהירה כאן התורה, שאף כאשר מתעסקים עם רמאי, ויש לנהוג בפקחות כדי לא להיות מרמים ועשוקים - גםאז אין לומר ממש שקר.

המצב הרגיל של משא ומתן ושל יחסים תקינים בין בני אדם הוא "תמכרו ממכר לעמיתך", ו'קנה מיד עמיתך" - יושר פשוט ומוחלט. אבל גם כאשר מדובר באיש, שאין ברירה אלא להיות 'אחיו ברמאות' - "אל תונו אישאת אחיו", אין לשקר!

מקור: הרב שלמה לזונשטיין שליט"א